

**Методичні рекомендації
щодо організації навчання здобувачів освіти
у мистецькій освітній галузі
у 2024-2025 н.р.**

Сучасне навчання й мистецьке, зокрема, що здійснюється з 1 по 11 класи закладів загальної середньої освіти, ґрунтується на засадах особистісно орієнтованого, компетентнісного, інтегрованого та діяльнісного підходів, визначених в основних нормативних документах освіти: Державних стандартах, типових освітніх програмах, навчальних планах.

У 2024-2025 навчальному році організація освітнього процесу з мистецької освітньої галузі буде здійснюватися відповідно до законодавчих та нормативних документів: Закону України «Про освіту» [10], Закону України «Про повну загальну середню освіту» [11].

Освітній процес у 2024-2025 році, в умовах правового режиму воєнного стану, реалізується залежно від безпекової ситуації в кожному населеному пункті: в очному, дистанційному або у змішаному форматі, із урахуванням освітніх втрат.

Звертаємо увагу, що відповідно до статті 10 Конституції України, державною мовою є українська мова [6]. У статті 7 Закону України «Про освіту», зазначено, що мовою освітнього процесу в закладах освіти є державна мова [10]. Ураховуючи зазначене, та відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 27.10.2023 № 1/16742-23 «Про застосування державної мови у сфері освіти» [17], у закладах освіти уроки, лекції, семінари та виховні заходи мистецького спрямування реалізуються українською мовою.

Не допустимо, у період воєнної агресії і трагедії, що так болісно переживає населення України, використання на уроках мистецьких творів російських та білоруських митців. Доцільно на уроках мистецтва більше приділяти уваги ознайомленню учнів з творами українських, у тому числі, регіональних митців, що також сприятиме формуванню патріотичної національної свідомості учнівства, поваги до українського мистецтва та культури, звичаїв і традицій українського народу.

Щоранку, відповідно до Указу Президента України [13], о 09 год. 00 хв. необхідно згадати хвилиною мовчання загиблих внаслідок збройної російської агресії проти України. Під час конструювання уроку вчителям мистецької освітньої галузі, необхідно звернути увагу на його місце в розкладі занять. Якщо урок припадає на 09.00 годину, виважено добирати твори мистецтва для розкриття теми й будувати урок таким чином, щоби не порушувати його драматургію та емоційний вплив на учнів.

Звертаємо увагу, що одним із важливих пріоритетів освітньої діяльності вчителя мистецької освітньої галузі є забезпечення емоційної та психологічної

підтримки, допомоги учасникам освітнього процесу, які постраждали від російської воєнної агресії. З інформаційними матеріалами, що допоможуть учителю надати психологічну та емоційну підтримку учасникам освітнього процесу, можна ознайомитися на сайті Сумського ОІППО, у розділ «Сторінка методиста», (рубрика «Учителю мистецтва», тека «Учителю мистецтва в умовах воєнного стану», вкладка «Психологічна підтримка») (<http://surl.li/jypqw>).

Акцентуємо увагу, зміст мистецької освітньої галузі (у 1-7-х класах) може реалізовуватися як засобами інтегрованого курсу «Мистецтво», так і через окремі навчальні предмети за видами мистецтва: образотворче мистецтво, музичне мистецтво. Вибір здійснюється з урахуванням фахової підготовки, кадрового складу педагогічних працівників закладу освіти та погоджується педагогічною радою. За умови обрання закладом загальної середньої освіти вивчення змісту засобами окремих предметів, у навчальному плані закладу освіти та на сторінках класного журналу зазначаються окремі навчальні предмети: «Мистецтво: образотворче мистецтво», «Мистецтво: музичне мистецтво», на які відводиться по 1 год./тижд.

Початкова школа

У 2024-2025 навчальному році навчання учнів початкової школи (1-4 класи) буде здійснюватися відповідно до Державного стандарту початкової освіти (Постанова Кабінету Міністрів України 21.02.2018 № 87 (у редакції Постанови Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 № 688) [3] та типових освітніх програм, що затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743-22 «Про затвердження типових освітніх та навчальних програм для 1-2-х та 3-4-х класів закладів загальної середньої освіти та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства освіти і науки України»:

– 1-2 класи: «Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О.Я., 1-2 клас» або «Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р.Б., 1-2 клас»;

– 3-4 класи: «Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О.Я., 3-4 клас» або «Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р.Б., 3-4 клас» [14].

Навчальні програми розміщені на офіційних вебсайтах: Міністерства освіти і науки України (<http://surl.li/ulypn>); Інституту модернізації змісту освіти (<https://imzo.gov.ua/pidruchniki/pereliki/>).

Електронні версії підручників з мистецтва для 1-4-х класів розміщено на офіційному сайті Інституту модернізації змісту освіти: <https://lib.imzo.gov.ua/>.

Звертаємо увагу, на сайті Сумського ОІППО у рубриці «Куферок корисних застосунків (НУШ)» у підрубриці «Інформаційні матеріали щодо наступності початкової та базової школи (НУШ)» розміщені програми, підручники та навчально-методичні посібники з мистецтва (<http://surl.li/uaink>).

Нагадуємо, що навчальні досягнення учнів 1-4-х класів із мистецтва можуть оцінюватися лише вербально (наказ Міністерства освіти і науки України від 13.07.2021 № 813 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо

оцінювання результатів навчання учнів 1-4-х класів закладів загальної середньої освіти») [15].

Звертаємо особливу увагу, що для учнів 1-4-х класів домашні завдання не задаються і не записуються у класному журналі.

5 клас

У 2024-2025 навчальному році у 5-х класах продовжується впровадження нового Державного стандарту базової середньої освіти (затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898) (<https://cutt.ly/tZD1AnU>) [4], у якому окреслено мету, вимоги до результатів навчання здобувачів освіти на кожному циклі навчання, у межах освітньої галузі, зокрема, мистецької.

Зазначимо, що особливості впровадження змісту мистецької освітньої галузі на першому (адаптаційному) циклі базової загальної середньої освіти окреслено ще в «Інструктивно-методичних рекомендаціях щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2022-2023 навчальному році» (лист Міністерства освіти і науки України від 19.08.2022 № 1/9530-22 «Про інструктивно-методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів/інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2022-2023 навчальному році») (<http://surl.li/ualyo>).

Звертаємо увагу: мистецьку освітню галузь у 5-х класах реалізують за допомогою чотирьох модельних навчальних програм інтегрованого курсу «Мистецтво 5-6 класи» та однієї програми міжгалузевого курсу «Драматургія і театр 5-6 класи» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795 «Про надання грифа «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» модельним навчальним програмам для закладів загальної середньої освіти»):

– модельна навчальна програма «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (авт.: Івасюк О.М., Комаровська О.А., Кізілова Г.О., Лемешева Н.А., Лобова О.В., Назар Л.Й., Чужинова І.Ю, Шулько О.А.) (<https://cutt.ly/MN1n7vR>);

– модельна навчальна програма «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (авт.: Комаровська О.А., Лемешева Н.А.) (<https://cutt.ly/UN1OdbG>);

– модельна навчальна програма «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (авт.: Кондратова Л.Г.) (<https://cutt.ly/7N2TbDC>);

– модельна навчальна програма «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (авт.: Масол Л.М., Просіна О.В.) (<https://cutt.ly/zN0o0dM>);

– модельна навчальна програма «Драматургія і театр. 5-6 клас» (міжгалузевий інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (авт.: Старагіна І.П., Чужинова І.Ю., Івасюк О.М.) (<https://cutt.ly/ZN2mXoU>) [16].

Також для оптимізації пошуку програмового та навчального контенту для

5-х класів, у рубриці «Куферок корисних застосунків НУШ», на сайті Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти у розділі «Інформаційні матеріали для нової української школи (5 клас)» вкладці «Мистецька освітня галузь» розміщено навчально-методичні матеріали (<http://surl.li/uaozs>), де систематизовано модельні навчальні програми та навчально-методичне забезпечення для зручного використання у роботі.

6 клас

Акцентуємо увагу, що у 6-х класах закладів загальної середньої освіти організація процесу навчання має продовжуватися за обраними у 5-х класах модельними навчальними програмами (модельна навчальна програма має бути реалізована протягом повного адаптаційного циклу навчання).

Звертаємо увагу, що вчителі, які будуть навчати у 2024-2025 навчальному році учнів 5-х класів, мають право обрати іншу модельну навчальну програму, яку будуть продовжувати реалізовувати у наступному навчальному році. Нагадуємо, що на основі модельної навчальної програми, учитель має розробити власну навчальну програму, що буде затверджена на педагогічній раді закладу освіти. З більш детальним алгоритмом створення навчальної програми та особливостями навчання мистецтву у 5-6-х класах можна ознайомитися на сторінках методичного посібника «Мистецька освітня галузь: 5-6 класи (адаптаційний цикл) Нової української школи» (уклад. О.П. Сердюк; за ред. І.В. Удовиченко) [7].

Учителям освітньої галузі мистецтво, під час організації оцінювання навчальних досягнень учнів, рекомендуємо керуватися методичними рекомендаціями щодо оцінювання навчальних досягнень учнів, у яких визначено види оцінювання та способи його реалізації (наказ Міністерства освіти і науки України від 02.08.2024 № 1093 «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання») [12]; матеріалами методичного poradnika «Особливості оцінювання навчальних досягнень учнів на уроках мистецької освітньої галузі в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа», що розміщені на сайті Сумського ОІППО за покликанням: <http://surl.li/jznwo>

Із метою дієвої допомоги, для вчителів мистецтва у рубриці «Куферок корисних застосунків НУШ» на сайті Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти у розділі «Інформаційні матеріали для нової української школи (6 клас)» вкладці «Мистецька освітня галузь» розміщено навчально-методичні матеріали програмового та навчального контенту для 6-го класу (<http://surl.li/uaozs>), де систематизовано модельні навчальні програми та навчально-методичне забезпечення для зручного використання у роботі.

7 клас

У 7-х класах чинними є чотири модельні навчальні програми інтегрованого курсу «Мистецтво. 7-9 класи»:

– модельна навчальна програма «Мистецтво. 7-9 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (авт.: Гайдамака О.В., Лемешева Н.А.) (<http://surl.li/ubmwd>);

– модельна навчальна програма «Мистецтво. 7-9 класи (інтегрований

курс)» для закладів загальної середньої освіти (авт.: Кондратова Л.Г.) (<http://surl.li/ubmww>);

– модельна навчальна програма «Мистецтво. 7-9 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (авт.: Івасюк О.М., Комаровська О.А., Власова В.Г., Гринишина Л.М., Кізілова Г.О., Лобова О.В., Назар Л.Й.) (<http://surl.li/ubmxs>);

– модельна навчальна програма «Мистецтво. 7-9 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (авт. Масол Л.М.) (<http://surl.li/ubmyk>).

Зміст модельних навчальних програм «Мистецтво» для 7-9-х класів забезпечує наступність у реалізації модельних навчальних програм для 5-6-х класів, гнучкий перехід учнів від адаптаційного до базового предметного навчання.

Модельні навчальні програми інтегрованого курсу «Мистецтво» розміщено на офіційному сайті Міністерства освіти і науки України (<http://surl.li/ucffy>) та Інституту модернізації змісту освіти (<http://surl.li/uaoko>).

У модельних навчальних програмах відсутній чіткий розподіл годин на вивчення кожної з тем. Учитель має право самостійно визначати обсяг годин на вивчення окремої теми навчальної програми: за необхідності, – має право змінювати порядок вивчення тем у межах навчального року. Він має можливість обирати мистецькі твори для сприймання та співу, орієнтуючись на навчальну тематику й критерій їх високої художньої якості, а також розробляти художньо-практичні й ігрові завдання для учнів, ураховуючи програмні вимоги, мету уроку, дбаючи про цілісну драматургію уроку.

Акцентуємо увагу: під час планування освітньої діяльності для 5-х класів закладів загальної середньої освіти з українською мовою навчання, для реалізації мистецької освітньої галузі, – необхідно послуговуватися наказом Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 № 235 «Про затвердження Типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти» (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 09.08.2024 № 1120 «Про внесення змін до Типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти») [18].

Електронні версії підручники до модельних навчальних програм освітньої галузі «Мистецтво» для 5-7-х класів розміщені на сайті Інституту модернізації змісту освіти (<https://lib.imzo.gov.ua/>). У кожному з підручників запропоновано мистецький контент, що системно викладений, збагачений різними методичними (система запитань) і дидактичними (різні види навчальних завдань) матеріалами.

Із метою компенсації освітніх втрат, реалізації вимог нової української школи, учителям мистецтва необхідно застосовувати один із важливих видів діяльності – спрямування учнів на оволодіння способами здобування знань, усвідомлення сенсу навчання як процесу саморозвитку.

Рекомендуємо, під час конструювання уроку мистецтва, ураховувати особливості підліткового віку учнів 7-х класів, що зумовлює залучення різних

прийомів і форм роботи зі сприймання та аналізу-інтерпретації творів мистецтва. Сучасне покоління дітей потребує пошуку нових шляхів пізнання мистецтва, тому ефективним є педагогічно доцільне поєднання традиційних методів та прийомів навчання із інноваційними, зокрема інтерактивними, дослідницькими тощо.

Отже, на уроках освітньої галузі мистецтва вчителю необхідно максимально застосовувати різні форми (індивідуальна, групова, колективна) роботи, у процесі чого відбуватиметься самовираження учнів у різних видах мистецької діяльності, зокрема: спів (виконання одноголосних та багатоголосних творів, спів в ансамблі та хорі), інструментальне музикування, малювання, ліплення, конструювання тощо, де виявляється творчість, ініціативність, формується й розвивається здатність співпрацювати з іншими людьми.

Рекомендуємо вчителям, у процесі організації освітнього процесу з мистецької освітньої галузі, надати учням можливість самостійно обирати практичне завдання для виконання; підтримувати прояви оригінальності; спонукати учнів до різних мистецьких ініціатив (як-от, виконання улюблених пісень, власних інтерпретацій виконання творчих робіт, зокрема, із застосуванням цифрових та медіа ресурсів), організації арт-мобів тощо; навчати учнів співпрацювати у парах, малих та великих групах або виконувати індивідуально обрані мистецькі проєкти.

Звертаємо увагу, що під час навчання освітньої галузі «Мистецтво», пріоритетом залишається впровадження компетентнісного, інтегрованого, діяльнісного, особистісно орієнтованого підходів у навчанні мистецтву.

Із метою реалізації діяльнісного підходу до навчання на уроках освітньої галузі «Мистецтво», доцільно вчителям використовувати інформаційно-комунікаційні технології, що, у свою чергу, створює сприятливі умови для формування особистості учня та відповідає запитам сучасного суспільства; дозволяє активізувати процес навчання; підвищує темп уроку; збільшує обсяг самостійної роботи учнів; підвищує зацікавленість здобувачів освіти процесом навчання; активізує пізнавальну діяльність учнів; розвиває їхній творчий потенціал. Це, у свою чергу, дозволяє ефективно організувати групову та самостійну роботу на уроці, сприяє удосконаленню практичних умінь і навиків учнів.

Рекомендуємо послуговуватися у роботі методичними рекомендаціями «Використання цифрових освітніх ресурсів у процесі навчання учнів закладів загальної середньої освіти» (за заг. ред. І.В. Удовиченко), що розміщені на репозитарії Сумського ОППО (<http://surl.li/uapiw>) [1].

Діяльність на уроках мистецтва – це також обговорення творів мистецтва, виявлення емоційно-ціннісного ставлення до них, аналіз їх змісту тощо. У процесі цього виду діяльності ефективно формуються й розвиваються такі наскрізні вміння учнів, як уміння висловлювати власну думку, здатність логічно обґрунтовувати позицію, критично мислити тощо.

Нагадуємо, що для мистецької освітньої галузі визначено чотири групи загальних результатів навчання, що складаються з конкретних результатів для

кожного з циклів навчання [4].

Звертаємо увагу, що по завершенню циклу базового предметного навчання (9 клас), в учнів мають бути сформовані, на певному рівні, чотири групи обов'язкових результатів навчання, а саме:

- пізнання різних видів мистецтва, інтерпретація художніх образів, досвід емоційних переживань, ціннісне ставлення до мистецтва;
- художньо-образне, асоціативне мислення під час творчої діяльності у різних видах мистецтва;
- пізнання себе через взаємодію з різноманітними мистецькими об'єктами, розвиток емоційного інтелекту;
- використання інформаційного середовища у власній творчості та художній комунікації [4].

Зазначимо, що з-поміж результатів навчання, що зазначені у Державному стандарті базової середньої освіти [4], необхідно формувати в учнів уміння демонструвати/презентувати результати власної творчості, пояснювати свій задум, критично оцінювати власні успіхи й досягнення тощо. Ці вміння слід формувати в учнів системно й послідовно, адже вміння критично оцінити свої можливості й якнайкраще їх представити іншим, є актуальним і необхідним у сучасному світі.

Звертаємо увагу, що оцінювання результатів навчання учнів має бути орієнтованим на ключові компетентності та наскрізні вміння, вимоги до обов'язкових результатів навчання у мистецькій освітній галузі, що визначені у Державному стандарті базової середньої освіти [3].

Окрім того, оцінювання досягнень учнів у галузі мистецької освіти необхідно здійснювати відповідно до статті 17 Закону України «Про повну загальну середню освіту» у площині формувального та підсумкового видів оцінювання [11].

Із метою компенсації освітніх втрат та ефективної організації освітнього процесу в 7-х класах, рекомендуємо ознайомитися з навчальними матеріалами обласного семінару «Організація освітнього процесу з мистецтва в 7 класах закладів загальної середньої освіти за Державним стандартом базової середньої освіти в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа», що розміщені на сайті Сумського ОІППО за покликанням: <http://surl.li/uawgw>.

8-11 класи

У 2024-2025 навчальному році вивчення навчальних предметів освітньої галузі «Мистецтво» у 8-9-х класах та 10-11-х класах здійснюватиметься за навчальними програмами: «Мистецтво. 5-9 класи» (наказ Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 № 405 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня») [8]; «Мистецтво. Рівень стандарту. 10-11 класи», «Мистецтво. Профільний рівень. 10-11 класи» (наказ Міністерства освіти і науки України від 23.10.2017 № 1407 «Про надання грифу Міністерства освіти і науки навчальним програмам для учнів 10-11 класів закладів загальної середньої освіти», у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 28.11.2019 №1493 зі змінами «Про внесення змін до типової

освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня») [9]. Навчальні програми розміщені на офіційних сайтах: Міністерства освіти і науки України (<https://mon.gov.ua/ua>); Інституту модернізації змісту освіти (<https://imzo.gov.ua/pidruchniki/pereliki/>).

У 8-9-х класах зміст освітньої галузі «Мистецтво» реалізується через інтегрований курс «Мистецтво», на вивчення якого відводиться 1 година на тиждень. Пізнання мистецтва відбувається через сприймання, інтерпретацію та оцінювання художніх творів, із акцентом на культурологічний контекст, творче самовираження учня, насамперед, у музичній та художній діяльності, що реалізується, зокрема, у виконанні різних завдань та мистецьких проєктів (індивідуальних, колективних), відповідно до потреб учнів у співі чи малюванні, конструюванні тощо, що сприятиме активному формуванню компетентностей, визначених навчальною програмою.

Звертаємо увагу, що у 10-11-х класах реалізація змісту освітньої галузі «Мистецтво» здійснюється засобами навчального предмета «Мистецтво», що у Базовому навчальному плані закладів загальної середньої освіти II-III ступенів (додаток 1 до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти) [2] позначено як вибірково-обов'язковий. Тематична структура навчальних програми «Мистецтво. 10-11 класи» розкриває особливості мистецтва культурних регіонів світу, визначених ЮНЕСКО: африканського, американського, далекосхідного, індійського, арабо-мусульманського, європейського (у тому числі, мистецтва України як невід'ємної складової європейського мистецтва) [9]. Основними видами діяльності учнів у процесі опанування мистецтва у 8-11-х класах є сприймання, інтерпретація й оцінювання художніх творів; пізнання явищ мистецтва, художньо-творче самовираження, що мають бути збалансованими між собою.

Провідними видами діяльності, відповідно до змістових ліній навчальної програми, є художньо-творча діяльність, пізнання мистецтва та комунікація через мистецтво.

Формування ключових компетентностей учнів має відбуватися системно й природньо упродовж усього періоду навчання на уроках (чи у певних навчальних ситуаціях), де це педагогічно доцільно: учитель має застосовувати свій методичний інструментарій тільки у контексті реалізації завдань мистецької освітньої галузі, через відповідні мистецькі трактування й приклади.

Акцентуємо увагу: на уроках навчальних предметів освітньої галузі «Мистецтво» не рекомендуємо будь-які письмові форми робіт (записи учнями будь-якої інформації зі слів учителя чи з дошки; контрольних, самостійних, домашніх робіт; написання рефератів тощо). Це спричиняє додаткове недоцільне навантаження на учнів. Письмовий формат можна використовувати лише за потреби у старших класах, наприклад, для презентації результатів дослідно-пошукової (проєктної) діяльності, що може бути реалізовано не більше 1-2 рази на семестр.

Для учнів 8-11-х класів, рекомендуємо використовувати домашні завдання на слухання та інтерпретацію музики в навколишньому середовищі, завдання

творчого спрямування, спостереження та замальовки ескізного характеру з натури, з пам'яті тощо. У старших класах можуть бути завдання практично-творчого чи дослідницько-пошукового характеру (зокрема, виконання проєктів) з використанням матеріалів підручника, рідного краю тощо.

У разі дистанційного навчання, рекомендуємо до використання у роботі методичні рекомендації «Дистанційний формат взаємодії суб'єктів освітньої діяльності / за ред. І.В. Удовиченко. Суми: НВВ КЗ СОІППО, 2021. 198 с. [5].

Учителям інтегрованого курсу «Мистецтво», під час проведення уроків, необхідно пам'ятати, що мистецтво є дуже важливим у справі виховання в учнів почуття патріотизму, гордості за землю, країну, у якій ми живемо. І тому, саме з цієї позиції, учителю необхідно розкривати зміст творів мистецтва, зокрема, українського, адже нам є чим пишатися: мистецькі шедеври українського народу з'являлися впродовж усього історичного та культурного розвитку держави, цивілізації.

Використані та основоположні джерела

1. Використання цифрових освітніх ресурсів у процесі навчання учнів закладів загальної середньої освіти / за заг. ред. І.В. Удовиченко. Суми : ФОП Цьома С.П., 2023. 132 с.

2. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 2392 (у редакції від 26.02.2023 №143). URL: <http://surl.li/ucbsu> (дата звернення: 30.05.2024).

3. Державний стандарт початкової освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 № 688). URL: <http://surl.li/ucbsy> (дата звернення: 30.05.2024).

4. Державний стандарт базової середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898) URL: <https://cutt.ly/OXpTocf> (дата звернення: 30.05.2024).

5. Дистанційний формат взаємодії суб'єктів освітньої діяльності : методичні рекомендації / за ред. І.В. Удовиченко. Суми : НВВ КЗ СОІППО, 2021. 198 с. URL: <https://cutt.ly/OZNoSdE> (дата звернення: 30.05.2024).

6. Конституція України від 28.06.1996 р.: станом на 01 січ. 2020 р. URL: <http://surl.li/ucbtj> (дата звернення: 30.05.2024).

7. Мистецька освітня галузь: 5-6 класи (адаптаційний цикл) Нової української школи: методичний посібник для вчителів закладів загальної середньої освіти / уклад. О.П. Сердюк; за ред. І.В. Удовиченко. Суми : НВВ КЗ СОІППО, 2022. 48 с. URL: <http://ir.soippo.edu.ua/handle/123456789/403> (дата звернення: 30.05.2024).

8. Навчальна програма «Мистецтво. 5-9 класи». URL: <https://cutt.ly/xXscuYi> (дата звернення: 30.05.2024).

9. Навчальна програма «Мистецтво. 10-11 кл. Рівень стандарту». URL: <https://cutt.ly/SXcyHY4> (дата звернення: 30.05.2024).

10. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <http://surl.li/ucbtw> (дата звернення: 30.05.2024).

11. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://cutt.ly/gXpTncj> (дата звернення: 30.05.2024).

12. Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання: наказ Міністерства освіти і науки України від 02.08.2024 № 1093. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/92715/ (дата звернення: 12.08.2024).

13. Про загальнонаціональну хвилину мовчання за загиблими внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України : Указ Президента України Володимира Зеленського від 16.03.2022 № 143/2022. URL: <http://surl.li/ucbug> (дата звернення: 30.05.2024).

14. Про затвердження типових освітніх та навчальних програм для 1-2 та 3-4 класів закладів загальної середньої освіти та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства освіти і науки України : наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743-22. URL: <http://surl.li/ucbuo> (дата звернення 30.05.2024).

15. Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 13.07.2021 № 813. URL: <http://surl.li/ucbus> (дата звернення: 30.05.2024).

16. Про надання грифа «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» модельним навчальним програмам для закладів загальної середньої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795. URL: <http://surl.li/ucbux> (дата звернення: 30.05.2024).

17. Про застосування державної мови у сфері освіти : лист Міністерства освіти і науки України від 27.10.2023 № 1/16742-23. URL: <http://surl.li/ucccr> (дата звернення: 30.05.2024).

18. Про затвердження Типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти : наказом Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 № 235 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0235729-21#Text> (дата звернення: 14.08.2024).

Завідувач навчально-методичного відділу
координації освітньої діяльності та
професійного розвитку Сумського ОШПО

О.П. Сердюк

(Підпис наявний в оригіналі)